

scriu un studiu despre el. Adunând informații, le-am găsit atât de numeroase, încât mi-a venit gândul să cercetez toate «babele de piatră», fără excepție; au urmat noi adunări de informații, noi meditații – atunci m'am hotărât să scriu nici mai mult, nici mai puțin decât un studiu asupra fabulelor tracice. De atunci, izvoarele s'au înmulțit până într'atât, încât m'am hotărât să scriu, mi-e și frică să pronunț cuvântul: despre originea, desvoltarea și spiritul mitologiei! Cine e de vină? – Coțofana”.

Un alt moment important din viața de Chișinău a scriitorului este vizita lui la un vrăjitor:

„În livezile din împrejurimile Chișinăului trăia un vrăjitor, Panaioti Usturoiu. (...) M-am adresat întrebându-l dacă voi intra curând în serviciul militar. Niciodată nu voi uita pe omul acela slab cu fruntea înaltă și ochii adânciți în cap. Iată cuvintele lui (29 Iulie 1853): «Tu vrei să intri în serviciul militar; tatăl tău nu-ți dă voie; el face bine: în curând va veni vremea ta. Tu ești condus de iubire, dar ea e fără rezultate (...). În curând ai să te faci ostaș, și norocul te va însoți. Soarta ta depinde de 3 expediții, cari te vor ridica foarte mult în opinia oamenilor, și în tinerețe încă vei ajunge la cele mai înalte onoruri»”.

Aceste expediții, dar și multe altele, se regăsesc în biografia lui ulterioară, care merită cercetată mai ales pentru caracterul viu și plin de curiozitate a savantului Bogdan Petriceicu Hasdeu.

BOGDAN PETRICEICU HASDEU – BIBLIOTECARUL

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Animat de idealul cunoașterii atotcuprinzătoare și înzestrat cu o erudiție aparte, Bogdan Petriceicu Hasdeu și-a câștigat faima prin vocația creatoare în mai multe domenii. S-a apropiat ușor și de biblioteconomie.

B.P. Hasdeu a venit la Iași la doar 19 ani. În atmosfera premergătoare Unirii Principatelor, el găsea aici un mediu ce convenea perfect formației și temperamentului său: dorința de a crea instituții noi într-un stat nou, dar și aspirația de a găsi soluții inovatoare pentru funcționarea lor.

Departamentul Culturii și Instrucțiunii publice a hotărât să pună în fruntea bibliotecii ieșene un conducător luminat, care să

o reorganizeze radical. B.P. Hasdeu putea satisface aceste pretenții – erudit, poliglot, întreprinzător, cunoscător și pasionat cercetător de documente și manuscrise, el întrunea toate calitățile pentru a fi un bibliotecar desăvârșit.

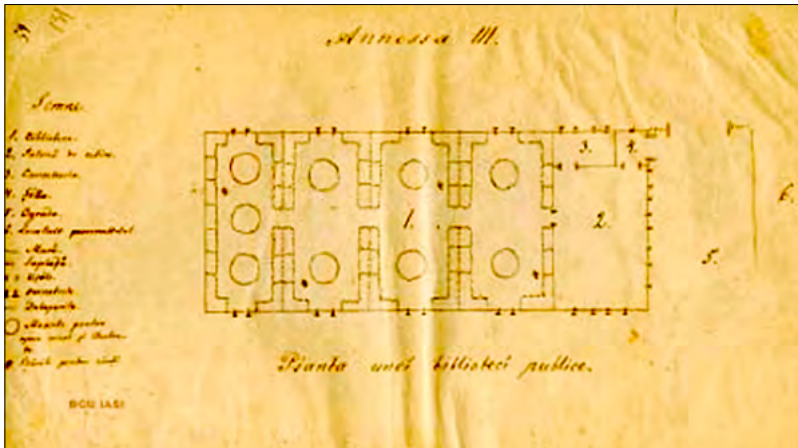
Data numirii sale în funcție nu se cunoaște cu precizie. Ea se situează, cu toată probabilitatea, la 1 octombrie 1859, deoarece la 11 octombrie aceluiași an începe procedura de predare-primire între B.P. Hasdeu și fostul bibliotecar D. Botez.

B.P. Hasdeu fusese deprins să găsească în biblioteca părintească sau în cea a Universității din Harkov toate lucrările științifice de care avea nevoie. Lipsa unei biblioteci științifice la Iași o resimțise deplin. S-a hotărât s-o înzestreze: adusesse cu sine vreo 4000 de volume, inclusiv manuscrise, acțiune pentru care Ministerul Culturii și Instrucțiunii Publice îi mulțumește: „Asupra declarațiunii prin care dăruieți Bibliotecii Școalelor osebite scrieri tipărite și manuscrise, ce se recomand prin însemnătatea lor în materie pentru istoria națională, Ministerul prețuind tot meritul donației făcute și a sentimentelor de care vă arătați însuflați, se grăbește prin aceasta a vă exprima mulțumirile sale pentru asemenea patriotică hărăzire... unde veți fi înscris în numărul dănuitorilor ei”.

B.P. Hasdeu, prin donația sa – referitoare la istoria politică, istoria antică și istoria până la epoca modernă, sau prin multele gramatici ale limbii otomane, ale limbilor clasice și slave, ale limbii franceze, germane, engleze, suedeze, dicționare și lexicoane – lua locul de frunte, ocupat până atunci de poetul V. Alecsandri, pe lista generoșilor donatori ai bibliotecii ieșene.

B.P. Hasdeu face un Raport ce cuprindea multe idei înnoitoare pentru bibliotecă, semnalând: „Am onoarea de a înfățișa un lămurit proiect pentru organizarea și completarea bibliotecii în așa chip, încât să poată cu demnitate purta titlul de Bibliotecă Națională. Am socotit că întru împlinirea acestei însărcinări, libertatea ideilor trebuie să fie cea întâia a mea datorie”.

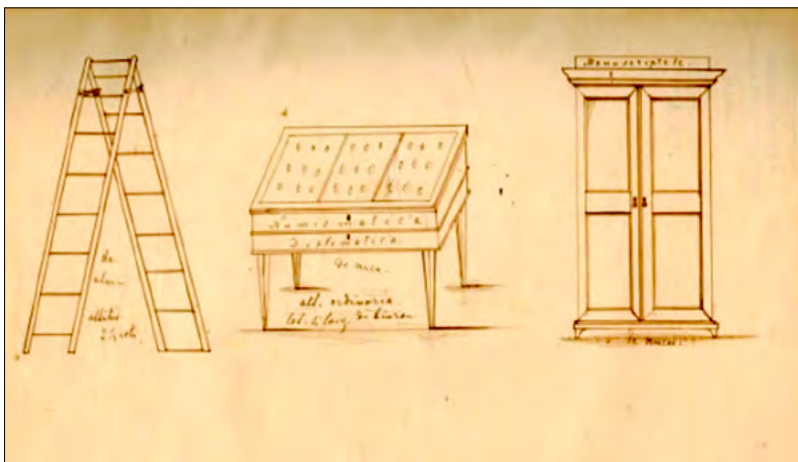
Militând pentru o bibliotecă de nivel european, care „să fie în cel mai mare grad enciclopedică”, a oferit extinse și documentate indicații privind modul concret de organizare, elaborând o adevărată disertație – „Despre organizarea și completarea Bibliotecii Naționale”: „Cărțile rare și manuscrisele trebuie să fie cât mai numeroase. O ierarhizare a donatorilor va acorda celor mai de seamă «o laudă cât se poate de obștească»”.

Anexa la proiectul „Despre organizarea și completarea Bibliotecii Naționale”

O contribuție deosebit de valoroasă aduce Hasdeu la domeniul bibliografiei. Însuși termenul a fost încetățenit de el în revista *Din Moldova*. Hasdeu recomandă catalogarea și bibliografierea cărților din bibliotecă. Catalogul sistematic, numit de Hasdeu „catalog”, trebuie să fie însoțit de un catalog „limbistic” și altul – „alfabetic”. Mobilierul se recomandă a fi construit dintr-un lemn tare de stejar, după un model ingenios.

Scopul principal al edificiului unei biblioteci publice este păstrarea: „păziți-o de foc, de apă, înlăturați-o de învecinătatea grădinilor sau, cu alte cuvinte, de primejdia insectelor, feriți-o de megieșia teatrelor, fabricilor, hanurilor etc... acestea sunt regulile capitale”.

Schiță pentru mobilier, propusă ministerului într-o adresă din 14 ianuarie 1861

Mai prețioasă, însă, este indicația referitoare la împărțirea localului în: „trupul bibliotecii” (depozit), „cabinet de lectură”, cancelarie și vestiar.

Activitatea practică de bibliotecar a lui B.P. Hasdeu poartă amprenta viguroasei sale personalități. Nonconformist, disprețuind formulele convenționale și tot ce ar fi putut să-i stânjenească libertatea de acțiune, exigent și nerăbdător, el este un bibliotecar puțin obișnuit și deosebit de incomod pentru autorități.

După transformarea bibliotecii în Biblioteca Națională, cu destinația principală de a servi universitatea, B.P. Hasdeu cere profesorilor liste de cărți necesare procesului de învățământ. Obține din partea Ministerului acordul să aboneze toate ziarele românești.

În bilanțul elementelor pozitive ale activității de bibliotecar public B.P. Hasdeu a reprezentat biblioteca în misiunea din Polonia, în iunie 1861, fiind trimis de guvern, pentru a copia sau cumpăra documente istorice privind istoria României. Marea lui erudiție a uimit bibliotecarii, istoricii și arhivarii polonezi; presa polonă vorbea în chip măgulitor despre această călătorie a lui B.P. Hasdeu.

Carierea de bibliotecar a lui B.P. Hasdeu se încheie, cu destituirea din post, în luna mai 1863. Literatura de specialitate menționa proiectul întocmit de B.P. Hasdeu ca prima încercare originală de biblioteconomie. Un fapt curios pentru istoria Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău – în perioada septembrie 1852 – decembrie 1853, adolescentul de 14-15 ani, B.P. Hasdeu a frecventat lecțiile, în calitate de elev al claselor a IV-a și a V-a, la Gimnaziul de băieți din Chișinău, exact unde actualmente se află biblioteca ce poartă numele distinsului cărturar.

Referințe bibliografice

1. BOTEZ, Viorica, BOTEZ Grigore. B.P. Hasdeu – bibliotecar la Iași (1859-1863). In: *BiblioPolis*. 2007, vol. 23, nr. 3, pp. 45-55. ISSN 1811-900X.
2. SANDU, Vasile. *Viața lui B.P. Hasdeu*. București: Minerva, 1989. 293 p.
3. ȚICLETE, Gheorghe. *P. B.P. Hasdeu. Un geniu original în cultura românească*. București: Editura Fast Editing, 2020. 304 p.